

Важно обеспечить защиту прав владельцев литературных, музыкальных, аудиовизуальных произведений, компьютерных программ, а также произведений изобразительного искусства, фотографий. Это будет способствовать не только развитию творческой деятельности, но и формированию имиджа Украины как правового государства, способного обеспечивать реализацию прав как отечественных, так и зарубежных правообладателей даже в такой непростой сфере, которой является сеть Интернет. Решение всех проблем связанных с использованием Интернет -технологий только на национальном уровне в сегодняшних условиях невозможно. Необходимо развивать международное сотрудничество в данной области. Пока еще Украина имеет возможность стать лидером в решении проблемы снижения негативных явлений в сети Интернет, тем самым, открыв новые возможности для использования потенциала сети Интернет на постсоветском пространстве.

РЕЗЮМЕ

Рассмотрены особенности защиты прав интеллектуальной собственности в сети Интернет в Украине. Даны рекомендации по гармонизации украинского законодательства в данной сфере.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, сеть Интернет, Закон Украины «Об авторском праве и смежных правах», Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений.

РЕЗЮМЕ

Розглянуті особливості захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет в Україні. Надані рекомендації щодо гармонізації українського законодавства в даній сфері.

Ключові слова: інтелектуальна власність, мережа Інтернет, Закон України «Про авторське право і суміжні права», Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.

SUMMARY

The features of the intellectual property protection on the Internet in Ukraine are considered. The recommendations about the harmonization of Ukrainian legislation in this field are given.

Keywords: intellectual property, the Internet, the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights», The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ

1. Авдеева В.П. Проблемы конституционно-правового обеспечения свободы творчества и охраны интеллектуальной собственности в Российской Федерации : автореф. Дис. на соискание ученой степени канд. Юрид. наук: 12.00.02 / В.П. Авдеева – Тюмень, 2009. – 25 с.
2. Бабкин С. А. Интеллектуальная собственность в глобальной компьютерной сети «Интернет»: проблемы гражданско-правового регулирования в России и США (сравнительно-правовой анализ): дис. ... канд. юрид. наук /С.А. Бабкин. – М., 2004. – 254 с.
3. Барановский П. Д. Международно-правовые проблемы охраны интеллектуальной собственности в Интернете: дис. ... канд. юрид. наук / С.А. Бабкин. – М., 2005. – 276 с.
4. Бойко, Д.В. Правова природа доменних імен Інтернет : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03 / Бойко Дмитро Віталійович. – Харків, 2005.
5. Бурлаков, С.Ю. Кінематографічний твір як об'єкт права інтелектуальної власності : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03 / Бурлаков С.Ю. – Київ, 2008. – 20 с.
6. Пастухов О.М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет 2002 года. : Автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О.М. Пастухов; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2002. –18 с.
7. Петренко С.А. Правова охорона комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності: шляхи розвитку : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03 / Петренко С. А. – Київ, 2010. – 20 с.
8. Закон України «О телекомунікаціях» // Ведомости Верховной Рады України. – 2004. – № 12. – ст.155.
9. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах // Відомости Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – ст. 286.
10. Закон України про авторське право і суміжні права. В редакції Закону № 2627-III (2627-14) від 11.07.2001 // Ведомости Верховной Рады України. – 2001. – № 43. – ст. 214.
11. Германова О.Г. Авторське право і суміжні права в засобах масової інформації України та Польщі: Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.08 / О.Г. Германова ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — Л., 2006. — 17 с. — укр.
12. Германова О. Г. Судові спори щодо об'єктів авторського права і суміжних прав у ЗМІ // Інтелектуальна власність. – 2005. – №1. – С. 19 – 24.
13. Как защитить авторские права в интернете [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2012/6/27/67239.html>- Название с экрана.
14. Романюк О.І. Інтелектуальна власність: навч.посіб для студ.екон.спец. / О.І. Романюк – Донецьк, 2012. – 270 с.

УДК 347.78 : 681.854

ПРОБЛЕМИ ФІЛОФОНІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ НОВОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ТА ЛЕГАЛЬНІ КАНАЛИ ВИКОРИСТАННЯ ФОНОГРАФІЧНОГО ФОНДУ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Синюкий О.В., кандидат юридичних наук, доцент (Запорізький національний університет), докторант Інституту журналістики та соціальних комунікацій Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)

Сучасне суспільство існує в умовах надлишкового використання виробленої в немислимих обсягах аудіопродукції, а витоки аудіоіндустрії ще зовсім недавно не були вивчені і осмислені. Техніка відтворення музичних творів має багаторічну історію, яка починається з механічного запису у вигляді грамофонних платівок, аналогового запису на магнітних носіях і завершується сучасними цифровими технологіями фіксації звуку. Кожний етап історичного розвитку формує своє специфічне середовище, свої умови функціонування й розвитку системи соціальної комунікації, одним з елементів якої є інститут рекордингу.

Історія фонографічної комунікації є невід'ємною частиною нематеріальної культурної спадщини кожної країни. За цих умов постає питання щодо дослідження умов розвитку філофонічної взаємодії. З огляду на те, що інститут грамзапису рок-музики завжди був і сьогодні залишається особливим комунікативним явищем, яке відіграє суттєвий соціальний вплив на розвиток суспільства, саме в нових інформаційних умовах **актуальною проблемою** є вдосконалення системи протидії контрафактному рекордингу та визначення орієнтирів розвитку філофонічної взаємодії в цифрових комунікаційних реаліях.

Питання про естетичні закономірності, що визначають, у свою чергу, ефективність сприйняття творів аудіокультури в різних за соціальними параметрами і культурному рівню частинах аудиторії, в російській науці розробляється багато років. Зокрема, в працях

російських дослідників Е.П. Гаврилова, П. Круга, А.Г. Ріхтера, М.А. Федотова, а також у роботах зарубіжних дослідників Д. Ліпцік та А. Луцкера, висвітлюються правові проблеми музичного телебачення.

З небагатьох сучасних авторів, в чій публікації простежується інтерес до вивчення грамзапису в країнах Східної Європи, існують досить фундаментальні дослідження західних лейблів, виконані рядом зарубіжних (англомовних та німецькомовних) авторів. Перш за все таких, як Дж. Бартон, Ф. Броутон, Б. Брюстер, П. Віке, Д. Гесмондхалг, А. Дістер, К. Краб, Л. Кремптон, Дж. Куртіс, К. Негус, Д. Пассман, Д. Різ, П. Форнатейл, М. Хеннесі, Дж. Хопкінс, Н. Хорнбі, Дж. Шеперд, Д. Шугерман та ін.

Предметом публікації є розробка сучасних легальних каналів щодо інформаційного використання унікальної фонографічної спадщини Східної Європи, її **мета** полягає у вивченні ефективності соціальних технологій щодо захисту авторського права і суміжних прав на фонографічну продукцію, зокрема в Інтернет-мережі.

Можливість чути, аналізувати, насолоджуватись звуковим світом цілої епохи подарував людству грамзапис. Історія фонографічної комунікації є невід'ємною частиною нематеріальної культурної спадщини кожної країни. Реалізація будь-якої ідеї приречена на інформаційний провал без відповідного соціального інструментарію. Фіксація за допомогою спеціальних технічних засобів (у тому числі і за допомогою числового представлення) на відповідному матеріальному носії звуків, яка дозволяє здійснювати їх сприйняття, відтворення або відтворення за допомогою відповідного пристрою є *звукозаписом* або *рекордингом*. Рекординг являє собою звукозапис музичних творів, вироблена спеціально уповноваженими суб'єктами, якими є звукозаписні корпорації і компанії зі своїми лейблами.

Відразу обмовимося, що терміну *«рекордингове законодавство»* (право звукозапису або *record-право*) поки що не існує. Разом з тим, юридичний механізм виробництва і обороту як вінілових дисків (грамплатівок), так і інших сучасних носіїв аудіоінформації (CD, DVD та ін.) в сучасних умовах потребує суттєвого вдосконалення. Ось тому вивчення динаміки використання рекордингової продукції дозволяють простежити розвиток соціальної комунікації особливого типу – філофонічної. Термін «філофонія» (від *φιλ* ... і грец. *phone* - звук) означає колекціонування художніх, документальних та інших звукозаписів (на грамплатівках, магнітній стрічці тощо).

Колекціонування (лат. *collectio* – збирання) – це систематизоване збирання однорідних предметів. Метою колекціонування є нова інформація, пошук конкретних предметних цінностей. Як соціально-комунікативне звище засновано на початку 1960-х років. Філофонія відноситься до певного виду дозвілєвої діяльності. Колекціонування грамплатівок та інших предметів філофонії передбачає систематичне спілкування з однодумцями, обмін інформацією, думками, досвідом, новинками, наслідками власних досліджень.

Основним призначенням філофонічних співтовариств є інтелектуальний, духовний розвиток людини, задоволення особистого інтересу (що знаходиться у різних колах рекордингової сфери), самоосвіта і, навіть, творче самовираження.

Фонографічним продуктом є одиниця зберігання музичної інформації в електронній базі даних, що представляє собою логічно завершену частину у вигляді єдиного файлу рекордингових даних, що мають виключно інформаційний характер, або завершення частини музичних творів у вигляді декількох файлів.

Фонографічні ресурси є одним з документальних носіїв інформації. Фонографічні ресурси в мережі можна розділити на дві основні групи: універсальні та спеціалізовані портали. В цілому всі інформаційні ресурси діляться за мовною ознакою та географічній території. Основною мовою в Інтернеті є англійська, але практично всі основні мови світу представлені в Мережі. Хоча ряд сайтів підтримують декілька мов - на вибір користувача.

Інформація в деяких випадках може бути призначена для аудиторії, яка перебуває переважно в межах регіону [1].

Однією з сучасних технологій реставрації аудіозаписів є цифровий ремастеринг. Динамічний діапазон компакт-диска набагато ширше, ніж вінілової платівки. В даний час будь-зведений матеріал відноситься до студії мастерингу для остаточної обробки [2].

В сучасних умовах розвитку технологій звукзаписні компанії знаходяться в активному пошуку оптимального рішення. Масові юридичні переслідування файлообмінних мереж тільки негативно позначаються на репутації лейблів, а системно проблему не вирішують.

Доступність музики в сучасних умовах розвитку нових інформаційних технологій набуло парадоксальний характер. Хоча право надання доступу публіки до музичного твору таким чином, щоб її представники могли здійснювати доступ до нього з будь-якого місця і у будь-який час за своїм вибором, становить зміст права доступу до твору в комп'ютерній мережі, що випливає з положень Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23.02.1994 р. (п. 9 ч. 3 ст. 15) [3]. В епоху розвитку цифрових носіїв та Інтернет-комунікації музика стрімко втрачає свою соціальну значимість, перестає сприйматися як вид мистецтва, а все більше розцінюється виключно як товар або допоміжний атрибут для комунікативного фону.

Контрольна марка є самоклеючим знаком одноразового використання, зовнішній бік котрого має спеціальний голографічний захист [4].

Цікаво, що підроблені марки без усякого голографічного захисту в кінці 1990-х років досить активно використовувалися більшістю «офіційних» продавців «піратських» компакт-дисків з метою мінімізації санкцій при різних перевірках. Цей антиполіцейський хід (аналогічний російському) полягає у наявності на обкладинці компакт-диска інформації щодо ліцензійної угоди, а для більшої переконливості фігурує номер, що фактично не існує, і довільна дата. Тепер багатьом стало зрозуміло, що всі ці псевдоугоди ніякої юридичної сили не мали, оскільки порушувалися інтереси західних правовласників. Але за допомогою подібних трюків з «позначеннями» (якщо останні все-таки присутні на вилученому товарі) можна було хоч якось мінімізувати можливість застосування санкцій, які наставали в результаті успішно проведених за власною ініціативою або за «замовленням» платоспроможних конкурентів так званих «перевірок». В один і той же час (починаючи з другої половини 1990-х років і закінчуючи початком «нульових») у всіх великих містах були конкретні місця, де представники влади постійно «розганяли» тусовки «аудіопіратів» (іноді влаштуючи показові акції типу утюження піратської продукції бульдозером). Проте у цей же час в офіційних великих торгових центрах продавалася та ж сама неліцензійна фонографічна продукція за значно вищою (часто непомірно завищеною) ціною. Таку «захисну» наклейку приклеювали абсолютно на всі обкладинки компакт-дисків, що продавалися в легальних торговельних точках на території України. З початку нового тисячоліття така практика була припинена.

Отже, музичні компакт-диски, що випускаються в комерційний оборот з порушенням існуючих юридичних вимог у сфері рекордингу, в т.ч. міжнародно-договірних зобов'язань виробників фонографічної продукції, слід вважати *нелегальними, неофіційними, неліцензійними, незаконними, контрафактними, підпілними, «самопальними», «лівими»* або *«піратськими»*. Безумовно, зазначені поняття, хоча і взаємопов'язані, проте не можуть вважатися тотожними в глобальному сенсі.

У даному ж випадку, виходячи зі своєї юридичної природи, зазначені поняття нами трактуються приблизно однаково. У цьому зв'язку термінологічний ряд може бути продовжений, при необхідності - з додатковими уточненнями.

Сьогодні до спектру проблем в цій сфері додалися правові проблеми оцифровки фонду аналогових аудіоматеріалів у вигляді колекційних вінілових платівок. Як відомо, в Інтернеті обмінюються мільйонами «самопальних» FLAC-оцифровок вінілових платівок.

Немає сумнівів, що обмін музичними файлами через Інтернет без дозволу є порушенням авторських прав. Індустрії звукзапису абсолютно необхідно зробити кроки до того, щоб музикою можна було обмінюватися через Інтернет законно. У цьому, поза всяких сумнівів, ключовий аспект всієї проблеми.

Тим не менш, компакт-диск давно втратив титул ексклюзивного носія звуку. Зараз, коли поширеність CD падає, багато лейбли готують перевидання своїх релізів у форматі високого дозволу, хоча це й не афішується. В останні роки випускається досить багато перезаписів старих платівок в цифрових форматах. Однак все одно ще не досягнута повна адекватність зі старою платівкою. Що ж подивимося, чи збудуться прогнози з приводу остаточного забуття компакт-дисків і який формат фонографічних матеріалів стане наступним.

Поступово впроваджуються різні довідкові онлайніві системи, пов'язані з рок-інформацією. Більшість рок-сайтів є на 90% інформаційними блогами, на яких викладаються посилання на файли, які доступні публічно, для персонального ознайомлення. Після

прослуховування користувачі повідомляються про необхідність видалення завантажених файлів і придбання легальних копій. Подібні умови можливі лише у відношенні щодо нових релізів, які є або ще можуть бути в продажу. Що ж стосується архівних фонографічних матеріалів, то подібні рекомендації правила колекційні джерела, як правило, не охоплюють. Відзначимо, що багато чого з представлено в даних Інтернет-ресурсах за часів соціалізму офіційно не виходило, а з'являлося у вигляді магнітоальбомів, підпільних концертних записів і подібної рекордингової винахідливості.

У результаті активно формується єдина світова інформаційна рок-мережа, що вже саме по собі є новим унікальним інформаційно-правовим феноменом, що зачіпає права на музичний твір, авторські права, архівні права і безліч інших юридичних аспектів.

Завдяки порівняно легкій доступності музики в 2000-х роках і новим стандартам цифрової музики (MP3, вебкасти, пірінгові мережі), філофонія стала все помітніше виділятися як явище серед приватних колекціонерів музики, чому також сприяла поява ряду технічних утиліт. У цьому зв'язку слід зазначити, що інформаційний обмін в області як легального, так і несанкціонованого розповсюдження музичних аудіо-і відео творів досяг небувалих обсягів.

Узагальнення емпіричних даних свідчить, що за думкою 47 відсотків опитаних, безпосередньо файлообмінні мережі дійсно наносять музикантам матеріальний збиток, проте 43 відсотки вважають, що вони при цьому сприяють популяризації творчості виконавців.

Багато музикантів останнім часом самі активно використовують Інтернет для розповсюдження своєї музики безпосередньо «з перших рук». Наприклад, крім дисків з альбомами, вони випускають додаткові «бонуси», які не продаються в магазинах. Однак їх можна безкоштовно або за плату скачати з сайтів музикантів.

Окремо відзначимо, що в більшості законодавчих актів багатьох країн відсутнє юридичне закріплення понять «стара музична композиція» та «колекційний примірник фонограми», що сьогодні також актуально, особливо в зв'язку з наявністю в Інтернет-мережі саме подібних специфічних сайтів з вузькою жанровою спрямованістю (в тому числі, бутлєги та оцифровані інші вінілові раритети 1950-70-х років).

Терміном «раритет» (англ. rare, rarities) позначаються всі маловідомі або рідкісні аудіоматеріали. Наприклад, такими можуть бути ранні сингли, до того часу, коли музикант знайшов популярність, бі-сайди, до моменту видання на новому носії не увійшли ні в одну компіляцію, інструментальні теми, в т.ч. і для саундтреків, номери, що увійшли виключно в національні (японські, голландські, французькі і т.п.) видання, забраковані студійні версії, спеціальні варіанти пісень, підготовлені для теле- або радіо-шоу, демонстраційні архівні записи з архівів лейблів, експромтом записані студійні імпровізаційні джем-сесії тощо.

Можна, звичайно, досліджувати ще більш рідкісні варіанти. Такі, наприклад, як «група одного синглу», «група одного концерту» або «група одного хіта». Але в загальному, вважаємо, що до поняття «Rare Rock» слід відносити три основні категорії фонографічних архівних записів: 1) всі рідкісні релізи відомих рок-груп, а також «забраковані» або «загублені» альбоми, домашні та акустичні версії та інші демо-сесії, бутлєг-записи концертних виступів, маловідомі, незавершені або невдалі сайд-проекти учасників відомих груп, неангломовні альбоми англомовних виконавців (частіше - навпаки) і т.п.; 2) всі записи маловідомих і рідкісних рок-груп (найчастіше регіонального рівня); 3) записи гуртів «одного альбому»; 4) ексклюзивні записи популярних груп на ультрарідких або нетипових лейблах (як, наприклад, диск Пола Маккартні «Снова в СССР» на «Мелодії» та ін.).

При цьому, власне музична стильова палітра для віднесення виконавця до категорії «Rare Rock» особливої ролі не грає. Але найчастіше це стосується музикантів, які працювали в таких жанрах, як ранній біт, психоделічний рок, арт-рок, джаз-рок, прогресив, поп-рок, хард-рок, а також, велика частина неангломовної рок-музики.

І, нарешті, фахівці вважають, що в естрадному жанрі існує як мінімум шість мільярдів ще ненаписаних мелодій [5] і, можливо, рок-музика зможе внести в цю цифру суттєві зміни.

Одним з найважливіших питань, єдності у вирішенні якого до цього часу немає, залишається проблема розміщення в електронних архівах музичних раритетів 60-70-х років минулого сторіччя і вільного інформаційного доступу до них користувачів в Інтернет-ресурсах. Зауважимо, що мова не йде про нові релізи і офіційних перевиданнях музичної продукції, що повністю захищено авторським правом. Доступ до схожих ресурсів, найчастіше, надаються за принципом «як є» («as is») без гарантій будь-якого роду, як прямих, так і непрямих.

Сьогодні в Інтернет-мережі існують три основні види рок-архівів: 1) офіційні (наприклад, музеї конкретних рок-виконавців - THE BEATLES, DEEP PURPLE та ін., періодів - 1950-ті, 1960-ті, 1970-ті роки і т.п., піджанрів - рок-н-рол, хард-рок, джаз-рок, панк, блюз і т.п.); 2) колекційні (наприклад, в окремих приватних колекціонерів); 3) електронні: а) розміщення самими колекціонерами або іншими суб'єктами в Інтернет-мережі; б) поза Інтернет-доступу, а зберігаються на окремих носіях - CD, DVD і т.п.

Якщо в рок-архівах перших двох видів можуть зберігатися як оригінали рідкісних екземплярів рок-атрибутики (платівки, фотографії, квитки на концерт, гітари, барабани палички, медіатори), так і найважливіші в контексті спрямованості самого архіву копії, то в третьому виді - електронному рок-архіві містяться виключно інформаційні копії. Такі архіви, переважно знаходяться у вільному доступі, але, як правило, з обов'язковою реєстрацією користувачів.

У подібних рок-архівах можуть бути відеоматеріали, в тому числі, рідкісні любительські відеозаписи з концертів, музичні телепередачі 1970-80-х років, відеозйомки з'їздів слухачів передач Севи Новгородцева з 1990-х років до наших днів і багато іншого (*відео рок-архів*). Більшість рок-архівів не носять закритого характеру, а їх власники запрошують всіх колекціонерів до співпраці, в тому числі, в створенні енциклопедій дискографій. Подібні колекційні ресурси засновані на використанні архівної інформації та несанкціонованому переформатуванні музичних творів з вінілових носіїв (грамплагівок) в електронний формат (найчастіше MP3), по-друге, такі ресурси, як правило, існують у розрізненому вигляді; по-третє, правовий режим більшості з них належить чином не закріплений. Як бачимо, це новий напрямок (скажімо, е-рок або більш ширше е-поп-музика) поступово формує свою інформаційно-правового площину, що вимагає інноваційних підходів у вирішенні виникаючих питань.

Виходячи з цього, спеціалізовані портали формуються ґрунтуючись на трьох принципах: 1) регіонально-мовний принцип (зокрема, сюди можуть бути віднесені, скажімо, російськомовні, радянські, пострадянські, прибалтійські, українські та подібні музично-інформаційні сайти); 2) жанрово - тимчасової принцип (наприклад, це можуть бути музиканти 1960-70-х років, сайти, присвячені диско-музиці, «металеви» та інші портали); 3) індивідуальний принцип (сайти, що містять фонографічної інформацію, наприклад, виключно про THE BEATLES, DEEP PURPLE, URIAN HEEP тощо).

Всі Інтернет-портали, предметом яких є рок-інформація, можна структурувати на чотири основні підгрупи: 1) стильові (моножанрові); 2) регіональні, в т.ч. містять інформацію і опис фонографічної архівного продукту на різних мовах; 3) універсальні (багатожанрові); 4) персональні (присвячені певному рок-виконавцю). За періодизації зустрічаються дві основні класифікації: музиканти конкретного періоду (скажімо, 1950-ті роки, або 1960-70-ті роки) або, навпаки, без особливого виділення тимчасового відрізка (як правило, від витоків зародження і до новітньої фонографічної продукції).

Сьогодні навіть виникають нові терміни, такі як «метамузика» і «постмузика». Крім того, одним з новітніх субкультур є «субкультура ріперов». За своєю суттю, цей вид діяльності є одним із форм прояву «піратства».

Ми ж пропонуємо ввести в сучасну інформаційно-правову термінологію дефініцію фонографічної архівного мережевого продукту як електронного ресурсу особливого типу (Інтернет-сторінки, спеціалізованого сайту, блогу тощо), що містить раритетний фонд в області грампласту і звукозапису (рекордингової контент), предметом якого є збереження в цифровому вигляді ремастерінгового пакета і соціальне ознайомлення з архівною інформацією, як правило, зареєстрованими Інтернет-користувачами за умови дотримання всіма учасниками, які є суб'єктами даних правовідносин авторського права і суміжних прав на фонографічної твір, без будь-яких комерційних і рекламних цілей.

Вважаємо, що існує сенс законодавчо закріпити такі дефініції як «оригінал музичного твору» і «старий музичний твір». Останнє особливо гостро зачіпає проблеми обміну колекційними фонограмами та раритетної музичної рок-продукцією минулого століття з використанням Інтернет-ресурсів.

Потрібно визнати, що вінілові грамплатівки, незважаючи на розмови про їх системне повернення до рекордингової індустрії, залишаються долею знавців і займають вельми обмежений сегмент музичного ринку. Але це зовсім не означає смерть вінілу, а скоріше - віра в нове відродження грамплатівки. До речі кажучи, ось з компакт-дисками дійсно, мабуть, підходить час розпрощатися назавжди (хоча альтернативи поки немає, що дивно, так як переривається ланцюжок вініл-котушка-касета-CD-DVD).

Разом із цим, можна вивести такі тренди у сфері перевидання фонографічної спадщини. Найгірше перевидуються вінілові платівки у форматі компакт-дисків у Румунії та Болгарії, дещо краще в Угорщині та Німеччині, де здебільшого перевидуються різні збірники, але найбільш активна та системна робота в цьому напрямку ведеться сьогодні компаніями грампласту Чехії, Польщі та Хорватії.

Що ж стосується вірності традиціям свого славного минулого, то тут серед усіх рекордингових компаній країн колишнього соціалістичного співдружності (включаючи Росію та інші держави колишнього СРСР), безперечно пальма першості у чеського лейбл «Supraphone», який, мало того, що не втратив свою оригінальну «рідну» назву, і в нових інформаційних, економічних і технологічних умовах знайшов своє місце, випускаючи якісну фонографічну продукцію з високою продуктивністю. На радість меломанам.

Не можна пройти повз деяких юридичних питань, що виникають при цифровій реставрації фонографічних раритетів минулого. У цьому зв'язку варто зупинитися в черговий раз на розгляді феномена «аудіопіратів» нової формації - цифрових. Простежуються певні тенденції у виборі музичного асортименту при нелегальному перевиданні звукового спадщини східно-європейських поп- і рок-виконавців деякими нашими лейблами, схильними до незаконного запозичення фонографічного матеріалу. Особливістю є вражаюча активність в цифровому копіюванні угорських і польських музикантів «золотого століття соціалістичного року». Причому, матеріал перші випускають (хоча і без дотримання ліцензійних вимог), але з пристойною якістю запису самих дисків і поліграфічного оформлення обкладинок. Хоча перша спроба була не особливо вдалою.

За період з 1998 по 2008 рік на пострадянський музичний CD-ринок найбільше надходило компакт-дисків з записами угорських (в приблизному співвідношенні 50% виготовлених заводським способом і 50% «болванок») та польських виконавців (з істотним переважанням CD- R); значно менше, але, в основному, заводського виробництва - рок-виконавців НДР; буквально одиниці - ЧССР (при цьому всі в форматі CD-R). З незрозумілих причин російські «нелегали» взагалі не випускали компакт-диски, що представляють такий унікальний напрям, як «Балканський рок» (Болгарія, Румунія і Югославія).

Слід визнати, що в світі (включаючи всі постсоціалістичні держави Східної Європи) не існує жодної рекордингової компанії (лейбла), що спеціалізується на системному випуску (перевиданні) фонографічної спадщини східно-європейських поп- і рок-виконавців минулого століття. Ліцензійної продукції східно-європейських рок-виконавців лейблами, що виникли на пострадянському просторі в дев'яності і «нульові» роки, за рідкісними винятками (зокрема, фонографічна продукція від лейбл «CD-Maximum»), не вироблялося.

Нечисленні, переважно російські, Інтернет-сайти, що намагаються якось заповнити зячу нішу в даній сфері, не можуть стати компенсацією, адекватної соціальному попиту, який ще залишається досить високим, особливо серед меломанів у віці понад 40 років. Однак російська, українська і білоруська музична молодь ризикує так і не дізнатися, що таке зарубіжний соціалістичний рок минулого сторіччя, і пройти повз цього унікального соціокультурного феномена.

За останні 5-10 років інформаційний обмін в цій області відбувається, в основному, в рамках колишніх єдиних держав - чехи зі словаками, а також регіон колишньої Югославії. Окремою соціальною страгою виявилися східні німці (соціальна страга - це елемент соціальної структури, тобто соціальний шар або група, об'єднаний певним загальним соціальним ознакою). Тому пріоритети цієї музики в глобальному сенсі без національного підтексту сьогодні зберігаються лише в Росії, Україні, Білорусії та трохи в інших колишніх радянських республіках.

Так що нам знову випала доля збереження загальної історії та пам'яті (і вітчизняні пірати вносять у цю справу свій посильний внесок).

Ми провели достатньо повне дослідження Інтернет-простору на предмет створення цифрового альманаху фонографічних архівів східно-європейських виконавців 1960-90-х років, розміщених в Інтернет-ресурсах.

Як можна побачити з аналізу сайти, що спеціалізуються на рідкісній або архівній рок-інформації в сфері поп-музики Східної Європи 1960-х-1990-х років, систематизувавши їх по країнах, найбільшу кількість інформаційних ресурсів, пов'язаних з музикою соціалістичного минулого в країнах, яких сьогодні на політичній карті світі більше не існує, це (у порядку убубання) - суб'єкти колишньої Югославії; Чехія і Словаччина; Польща; Угорщина; Східна Німеччина; Болгарія; Румунія. Загальних для всіх країн Східної Європи відшукати 8 сайтів, присвячених рок-ресурсам.

Таким чином, по-перше, переважна більшість даних ресурсів засновано на використанні архівної інформації та несанкціонованому переформатуванні музичних творів з вінілових носіїв (грамплатівок) в електронний формат (найчастіше MP3), по-друге, такі ресурси, як правило, існують у розрізненій вигляді; по-третє, правовий режим більшості з них належним чином не закріплений.

Отже, в сучасних умовах інформаційне право має стати універсальним регулятором соціальної комунікації, в тому числі в сфері рекордингу.

Як вказують, в останні роки найвідоміші рекорд-лейбли намагаються навіть не прослуховувати нових виконавців, якщо вони не були рекомендовані менеджерами або представлені юристами, що працюють в фонографічному бізнесі [5, 34]. Діяльність нових адвокатів (медіа-адвокатів або рекорд-адвокатів) може сприяти підвищенню ефективності захисту прав та інтересів усіх суб'єктів рекордингової діяльності, що підтверджує тезу про формування додаткових інститутів адвокатського права.

Звичайно, адвокат не повинен втручатися в матерію музичного твору. Разом з тим, всім відомо, що інший раз поп-музика потрапляє в кримінальну сферу. До теперішнього часу практика знаходиться на початковій стадії формування традицій ефективного договірного регулювання та позасудового вирішення проблем у музичній сфері [6]. Навіть у науковій літературі робіт, присвячених питанням реалізації авторських прав на музичний твір у договірній сфері, практично одиниці [7, 4]. Таким чином, сьогодні актуальними залишається багато невіршених питань, що пов'язані з закономірностями існування старих і нових музичних творів в юридичній площині.

Кінцевим завданням нашого дослідження була побудова цілісної системи розвитку філофонічної взаємодії в умовах нової комунікаційної реальності, у якій тісно переплітаються різні рівні наукового знання. Звідси випливає доцільність розробки Інтернет-проекту «*Мережевий альманах фонографічного фонду рекорд-лейблів Східної Європи*».

На сьогоднішній день перспективним є завдання щодо впровадження ефективної системи протидії контрафактному рекордингу правовими засобами з одночасним розвитком соціально-комунікаційних засад використання унікального фонографічного фонду рекорд-лейблів Східної Європи.

Потребують подальшого вивчення питання щодо узагальнення та створення прогностичної моделі кодексу професійної та корпоративної етики у сфері звукозаписуючої діяльності (рекордингу) та споживачів фонографічної продукції (філофоністів) як універсального документа в цій галузі масової комунікації. Відсутність такого документа зовсім не применшує значення нерозривного поєднання соціальних правил в галузі популярної музики та ролі їхнього дотримання. Утім подібна сукупність юридичних і неюридичних компонентів говорить про певну єдність правил поведінки, переконань та поглядів в глобальній фонографічній і філофонічній сфері, фактично утворюючи кодекс рекордингу і філофонії в широкому сенсі. У вузькому ж змісті, під цим кодексом ми пропонуємо розуміти впорядковану структуру зв'язків інституту грампласту популярної музики і звід правил професійної поведінки всіх суб'єктів, пов'язаних з цим процесом.

У сучасних умовах розвитку високих технологій музична індустрія переживає не найкращі часи, а майбутнє вимагає нової комунікаційної платформи, яка збудує здорові відносини між слухачами і музикантами.

Отже, вважаємо, що оптимальним виходом щодо легального вирішення більшості із зазначених вище проблем є розробка та прийняття *Моделю кодексу міжнародного рекордингу та філофонічної комунікації*, що потребує вдосконалення механізмів правової

допомоги у рекординговій сфері та якості юридичних послуг щодо супроводження рекордингових проєктів як окремого виду адвокатської діяльності в рамках новостворюваного інституту *медіа-адвокатів*.

РЕЗЮМЕ

В статті аналізується ефективність соціальних технологій щодо захисту авторського права і суміжних прав на фонографічну продукцію, зокрема в Інтернет-мережі. Автором зазначаються шляхи вдосконалення системи протидії контрафактному рекордингу та обґрунтовуються інформаційно-правові орієнтири розвитку філофонічної взаємодії в цифрових комунікаційних реаліях. Визначаються сучасні легальні (правові) канали щодо інформаційного використання унікальної фонографічної спадщини Східної Європи.

Ключові слова: інформаційне право, філофонія, фонографічні ресурси, рекординг, Інтернет.

РЕЗЮМЕ

В статье анализируется эффективность социальных технологий по защите авторского права и смежных прав на фонографическую продукцию, в том числе в Интернет-сети. Автором описаны пути совершенствования системы противодействия контрафактному рекордингу и обосновываются информационно-правовые ориентиры развития филофонического взаимодействия в цифровых коммуникационных реалиях. Определяются современные легальные (правовые) каналы информационного использования уникального фонографического наследия Восточной Европы.

Ключевые слова: информационное право, филофония, фонографические ресурсы, рекординг, Интернет.

SUMMARY

The paper analyzes the effectiveness of social technologies to protect copyright and related rights in phonographic products, including Internet-based network. The author describes ways to improve the system of combating counterfeit rekordinga and substantiated information and legal guidelines for the development of cooperation in filofonicheskogo digital communication realities. Determining the current legal (juridical) channels of information using a unique phonographic heritage of Eastern Europe.

Key words: Information Law, Rare Sound Records, Phonograph Resources, Recording, Internet.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Мировые и отечественные информационные ресурсы // Информационно-библиотечный центр РЭУ им. Г.В. Плеханова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.realib.ru/links/0.
2. Шевцов, М. Мастеринг своими руками / М. Шевцов // DSTAR.COM. – 30 августа 2008 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://fdstar.com/2008/08/30/mastering_svoimi_rukami.html.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р., №3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №13. – Ст. 64.
4. Ст. 2 Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23 березня 2000 р., №1587-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №24. – Ст. 183.
5. Кормич, Л.І. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття): навч. посібник / Л.І. Кормич, В.В. Багацький. – Вид. третє. – Х. : Одіссей, 2004. – С. 211.
5. Пассман, Д. Все о музыкальном бизнесе / Дональд Пассман ; [пер. с англ. А. Орлова]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 420 с.
6. Кондакова, Л. Дискоболы стали десятиборцами: украинские рекординговые компании сыграли важную роль в выходе отечественных исполнителей в лидеры рынка и перестроили свою деятельность в соответствии с требованиями времени / Л. Кондакова // Эксперт. – 2009, 8-14 июня. – №22. – С. 42-44.
7. Жилінкова, О.В. Договори в сфері реалізації авторських прав на музичний твір : [монографія] / О. В. Жилінкова. – Х. : Інформаційно-правовий центр «Ксилон», 2008. – 212 с.

УДК 340.134 «313»

ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Славова Н.О., к.ю.н., Донецький національний університет

На сучасному етапі економічного, політичного, соціального розвитку важливе значення відводиться законотворчості. Це обумовлено тим, що від законотворчості залежить формування, становлення економічної, політичної, соціальної системи, в тому числі й правової держави. За останні роки прийнято декілька десятків тисяч нормативно-правових актів (далі - НПА), у тому числі тих, які мають вищу юридичну силу. Очевидним є той факт, що закони, які займають головну сходинку в правотворчості, є не завжди досконалими, мають прогалини, колізійні норми, не відповідають сучасним принципам правотворчості (професіоналізм, науковість, оперативність, гуманність тощо).

Особливої уваги набуває питання щодо активізації суб'єктів законотворчої діяльності, а саме щодо визначення суб'єктів, яким належить право (законодавчої ініціативи) вносити до Верховної Ради України проєкти законів про фінансові послуги та регулювання ринків фінансових послуг. Про необхідність вирішення даної проблеми свідчать сучасна фінансова, економічна ситуація, а також наявність наукових досліджень.

Питанням законотворчості присвячені теоретичні положення наукових праць учених Т.О. Дідича [1], І.Є. Словської [2], Ю.О. Тихомирова [3] тощо. Однак, проблематика законотворчості проведеними фундаментальними, конструктивними дослідженнями не вичерпується, оскільки динамічний розвиток суспільних відносин зумовлює ефективну, результативну діяльність у сфері законотворчості (вивчення її проблематики в контексті правових, економічних, фінансових явищ).

Метою дослідження є конкретизація теоретичної сутності законотворчості, визначення кола суб'єктів, які мають право законодавчої ініціативи у сфері ринків фінансових послуг.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) встановити сутність, значення законотворчої діяльності в сучасних умовах життя суспільства та формуванні правової держави;
- 2) проаналізувати коло осіб, які є суб'єктами законотворчості (законодавчої ініціативи);
- 3) висунути пропозиції щодо суб'єктів законотворчості (законодавчої ініціативи).

Законотворчість – найважливіша діяльність будь-якої держави світу, оскільки кожна держава прагне стабільності (політичної, економічної, соціальної), яка має забезпечуватися, завдяки «якісній» системі законодавства (задоволення, захист, гарантії приватних, публічних інтересів та прав тощо). Сучасний етап розвитку ринкової економіки, політичної системи, соціального життя як окремої людини, так і держави в цілому, вимагають динамічної, інтенсивної законотворчості, яка має відповідати реальним процесам розвитку суспільства.

Слід зазначити, що кожен суб'єкт господарювання, кожна людина, політична партія тощо відчують на собі законотворчу діяльність (позитивну або/та негативну) через правові явища, правовідносини. Наприклад, (1) для громадян, які одержали статус особи, що проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, рівень забезпечення прожиткового мінімуму збільшується на 20 відсотків (Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [4]), тобто певні громадяни «відчують» позитивну зміну в своєму житті завдяки даній правовій нормі; (2) державна реєстрація об'єднання співвласників багатоквартирного будинку проводиться у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб (Закон України «Про